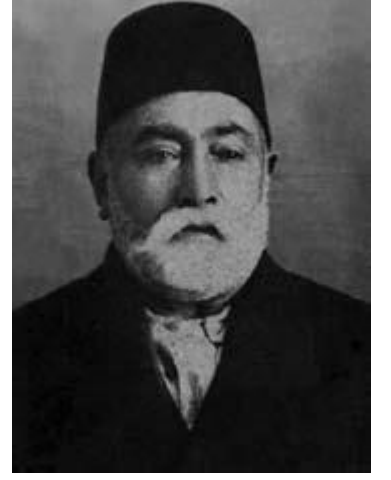

Halil İbrahim Gürsoy (1859-1926)

1859'da İznik'te Müşküle köyünde doğan Halil İbrahim Ağa, İznik eşrafından Ali Bey'in oğludur. İlköğretiminden sonra İznik Rüştiyesine devam etmiştir. Okulunu bitirdikten sonra ailesinin sahip olduğu arazileri ekip biçme işiyle uğraşmıştır. 1901-1903 arasında Nahiyeye Meclis üyeliği yapmış; 1903-1906 yılları arasında ilk İznik Belediye Başkanlığı görevini yürütmüştür. Bu arada İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi ve İzmit sancağından temsilcisi olarak faaliyet göstermiş ve ülke sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir. Mondros Mütarekesi'nden sonra İznik'te Rum ve Ermeni çetelerinin saldırıları karşısında ilk direniş örgütünün kurulmasına öncülük etmiştir. 60 yaşlarında olmasına rağmen cesareti ve yiğitliği ile yöre halkına örnek olmuştur. İznik'te 12 Ekim 1919'da kurulan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin kurucusu ve en yaşlı üyesidir. Bu nedenle cemiyet içinde her zaman düşündükleri söylemekten kaçınmamıştır. İstanbul'un işgali üzerine Ankara'da toplanması kararlaştırılan ulusal meclis için yapılan seçimlerde Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İznik'ten aday göstermiş ve İzmit milletvekili olarak seçilmiştir. I. TBMM'nin açılışında hazır bulunarak ilk oturuma katılan 120 milletvekilinden biri olmuştur.

Halil İbrahim Gürsoy

25 Nisan 1920 tarihinde İznik'te yaşanan olaylar nedeniyle TBMM Başkanı Mustafa Kemal tarafından memleketine gönderilmiştir. Halil İbrahim Efendi'nin görevlendirme yazısında özel görevle İznik'e yollandığı, kendisine askeri ve mülki erkanın her türlü yardım ve kolaylığı sağlayacağı belirtilmiştir. Hemen harekete geçerek, milli hareket için önemli bir nokta olan İznik civarında kuva-yi milliyenin güçlendirilmesi için çalışmalara başlamıştır. Bunun yanı sıra Mekece-Ankara hattını kullanarak, İstanbul'dan Ankara'ya kaçanların güvenli biçimde geçişlerinin sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Ancak 12 Temmuz 1920'de İznik'in işgaline engel olamamış olmasına rağmen, kentten yeniden milli güçlerin eline geçmesine katkı sağlamıştır.

Görevini başarıyla tamamlamış olmanın gururuyla 21 Ağustos 1920'de yeniden Meclise dönmüştür. I.TBMM'de İktisat, Nafia ve Defter-i Hakani (Tapu Kadastro) encümenliklerinde görev yapmıştır. 10 Mayıs 1921'de Mustafa Kemal'in liderliğinde Müdafaa-i Hukuk Grubu veya bilinen adıyla Birinci Grup'un kurulmasından sonra muhalefette olan İkinci Grup'ta yer almıştır. Milletvekilliği boyunca bir tek önerge vermiştir. 11 Aralık 1920 tarihli bu önerge, İznik'te düşman tarafından yapılan tahribatın saptanması ve halka iaşelerinin sağlanması için acilen bölgeye bir heyet gönderilmesi talebini içermektedir. Mecliste üç kez söz hakkı almıştır. Ayrıca Halil İbrahim Bey, 19 Eylül 1338 (1922) de ve 1.600.000 T.L. sermaye ile kurulan Türkiye Millî İthalât ve İhracat Anonim Şirketi'nin kurucuları arasında yer almaktadır.

1923 yılında milletvekilliği sona erdikten sonra yeniden aday gösterilmediğinden İznik'e dönmüştür. Kısa bir süre sonra İznik Belediye Başkanlığı'na seçilerek, ölüm tarihi olan 19 Temmuz 1926 tarihine kadar bu görevi yürütmüştür. Aynı dönemlerde İzmit İl Daimi Encümen azalığı görevini de yapmıştır. Öldüğünde evli ve üç çocuk babası olan Halil İbrahim Bey, Türk sinema ve tiyatrosunun önemli isimlerinden Halil Ergün'ün de dedesidir.

Esmâ TORUN ÇELİK

KAYNAKÇA

Kitaplar

BOZKURT, Recep, **Dün Bugün Yarın İznik**, Mavi Çini Yayınları, İznik, 2008.

İLKİN, Selim, **Türkiye Milli İthalat ve İhracat Anonim Şirketi**, ayrı basım, TTK, Ankara, 1971.

TORUN, Esmâ vd, **İzmit Milletvekilleri 1920-1927**, Kocaeli Üniversitesi Yayınları, Kocaeli, 2006.

TBMM Zabıt Ceridesi, 3. B., I. Devre, C.II, TBMM Basımevi, Ankara, 1981.

Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönemi 1919-1923, C III, Ankara, TBMM Vakfı Yayınları, 1993.

Makale ve Bildiriler

KUMAŞ, Nursal, "Vilâyet Sâlnâmeleri ve TÜİK Verileri Işığında İznik'in İdari ve Demografik Yapısı (1870-1950)", **Social Sciences Studies Journal**, Vol.4, İssue19, s.2133-2151.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/halil-ibrahim-gursoy-1859-1926/?pdf=7653> adresinden erişilmiştir